

ня державних інвестицій, збільшення обсягів довготермінового кредитування реального сектору економіки, іноземних інвестицій. За прогнозами експертів надходження прямих іноземних інвестицій за період до 2010 року очікується у розмірі майже 10 млрд. доларів США.

Реалізація механізму концесії сприятиме залученню інвесторів до модернізації об'єктів інфраструктури, а використання інвестицій у науково-технічній та інноваційній сфері – створенню нових робочих місць.

Унаслідок реалізації стратегії довготермінового економічного розвитку держави прогнозується збільшення видатків державного і місцевих бюджетів на інвестиції у виробничу та соціальну сферу, обсяг яких визначатиметься бюджетами відповідного рівня.

Перший крок у напрямку підтримки економіки – не перевантажувати її податками. Рівень перерозподілу ВВП через бюджет в 2008 році залишиться таким, як і в минулі роки – 30,4%. На інвестиційні цілі у наступному році будуть спрямовані надходження від приватизації в розмірі 9 мільярдів гривень. Ці кошти, насамперед, будуть спрямовані на реальний сектор нашої економіки – на розвиток будівельної галузі, літакобудування, будівництво житлового фонду тощо.

Міністерство фінансів також припускає зменшити вдвічі ставку зборів при купівлі-продажу іноземної валюти – з 1 до 0,5%, для залучення в економіку не тільки вітчизняних, але й іноземних інвестицій.

В 2008 році обсяг державних інвестицій в економіку України приблизно складе 37,5 мільярда гривень, що майже на 10 мільярдів гривень більше рівня 2007 року. Такий прогноз зробив заступник Міністра фінансів Анатолій Мярковский під час прес-конференції, присвяченої інвестиційно-інноваційному блоку проекту Держбюджету на 2008 рік. Таке фінансове вливання у розвиток вітчизняної економіки буде сприяти технічному переоснащенню підприємств і підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних товарів на світових ринках. Зокрема, передбачається механізм пільгового кредитування інноваційних та інвестиційних проектів.

Проте перспективи на покращення інвестиційного клімату в Україні залежать не тільки від дій влади, але й від наполегливості потенційних інвесторів у здійсненні впливу на владу. Так чи інакше, але капітал має здатність накопичуватись і вимагає вкладення. Рано чи пізно баланс інтересів між владою і капіталом встановиться, і процес покращення інвестиційного клімату набуде незворотного характеру.

Джерела та література

1. Просович О.П. Понятійний апарат економіки інвестицій в Україні // Вісник НУ «Львівська політехніка». Випуск №425. Проблеми економіки та управління. – Львів, 2001. – С. 128–134.
2. Москвін С. Характеристика інвестиційного клімату в Україні та перспективи його покращення // Громадянське суспільство. – Вип. 1. – К., 2007.
3. Інвестиційний клімат в Україні: міфи і реальність // Режим доступу: <http://www.ucipr.kiev.ua>
4. Державне регулювання економіки / І.Михасюк, А.Мельник, М.Крупка, З.Залога // Під ред. І.Михасюка. – Львів: Укр. технології, 1999. – 640 с.
5. Омельченко А.В. Інвестиційне право: Навчальний посібник. – К.: АТІКА, 1999. – 176 с.
6. Програма «Інвестиційний імідж України» // Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua>
7. Звіт за результатами фокус-групового дослідження «Інвестиційний клімат в Україні: проблеми та перспективи розвитку» // Режим доступу: <http://www.ucipr.kiev.ua>
8. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства» від 24.06.2004 р. №1877 (із зм.) // Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

Ролько О.Ю.

ЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВ

Господарська діяльність будь-якого підприємства нерозривно пов'язана з рухом коштів. Кожна господарська операція супроводжується або надходженням, або витратою коштів. Кошти обслуговують практично всі аспекти операційної, інвестиційної і фінансової діяльності.

Актуальність теми. Поступовий перехід до нових форм господарювання зумовив гостру потребу розроблення адаптованих до сучасної практики механізмів управління їх фінансово-господарською діяльністю, серед яких особливої уваги заслуговує організація управління грошовими потоками.

Функціонування господарських суб'єктів – це складний динамічний процес, що характеризується безперервним рухом грошових коштів, в результаті якого формуються вхідні та вихідні грошові потоки. Управління ними має важливе значення для реалізації ключових цілей підприємств будь-якої форми власності та є запорукою їх сталого фінансового стану. Адже шляхом збалансування обсягів надходження і використання грошових коштів та синхронізації їх у часі досягається забезпечення фінансової рівноваги та прискорення реалізації внутрішньогосподарських завдань господарських суб'єктів. І, навпаки, відсутність належної уваги до управління грошовими потоками може значно ускладнити роботу підприємств, спричинивши загрозу банкрутства.

Забезпечення грошових надходжень, які потрібні для відшкодування витрат виробництва й обігу, своєчасне виконання фінансових зобов'язань перед державою, банками та іншими суб'єктами господарювання, формування доходів і прибутку є найважливішою стороною діяльності підприємств.

Ступінь дослідження. Важливий внесок у розробку аналітичного забезпечення управління грошовими

потоками підприємств зробили такі вітчизняні економісти, як І. Бланк, В. Бочаров, Дж. К. Ван Хорн, А. Поддєрьогін, та ін., але тема потребує подальшого вивчення.

Мета дослідження. Метою написання статті є аналіз процесів, пов'язаних з ефективністю управління грошовими потоками підприємства.

Основна частина

У процесі виробничо-господарської діяльності підприємств постійно здійснюється кругообіг коштів. Укладання коштів у виробництво з метою виготовлення товарів і отримання виручки від їх продажу характеризує кругообіг коштів підприємств. Забезпечення грошових надходжень, які потрібні для відшкодування витрат виробництва й обігу, своєчасне виконання фінансових зобов'язань перед державою, банками та іншими суб'єктами господарювання, формування доходів і прибутку є найважливішою стороною діяльності підприємств [7, с. 505].

Грошові кошти є результатом операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства. Обсяг їх генерування в процесі операційної діяльності засвідчує визнання ринком товарів та послуг, що пропонуються підприємством. Гроші як результат інвестиційної діяльності, характеризують, з одного боку, отриманий поточний ефект їх збільшення у порівнянні з сумою, авансованою в інвестиційні проекти, а з іншого боку, обсяги іммобілізації грошової маси з інвестиційних проектів у зв'язку із їх закінченням або виходом із них. Грошові кошти як результат фінансової діяльності характеризують обсяги залучення підприємством грошей на фінансовому ринку.

Попри всю важливість, економічна категорія „грошові потоки” ще не має достатнього висвітлення в науковій та навчально-практичній фаховій літературі. І хоча окремими авторами охарактеризовано це поняття, все ж існує величезна плутанина у визначенні як терміну, так і його змісту.

Розглядаючи існуючі підходи до тлумачення грошових потоків вітчизняних та зарубіжних економістів, ми виявили суттєві розбіжності в поглядах науковців до визначення та трактування змісту цього поняття. Скажімо, паралельно з існуючими термінами „грошові потоки”, „грошовий потік” трапляються визначення „фінансові потоки”, „рух грошових коштів”, „cash flow” або ж український аналог „кеш фло”.

Розглянувши і оцінивши підходи науковців до визначення сутності грошових потоків, ми зупинилися, на нашу думку, на найбільш точному і всеохоплюючому, а саме: грошові потоки – це економічний процес, який опосередковується сукупністю розподілених у часі надходжень та виплат грошових коштів і їх еквівалентів, генерованих підприємством при реалізації господарської діяльності.

Управління грошовими потоками – один із найважливіших сегментів фінансової роботи на підприємстві, від ефективності організації якого залежать як поточні результати діяльності, так і майбутні темпи розвитку господарського суб'єкта.

Головними цілями управління грошовими потоками підприємств є забезпечення ефективного функціонування, що виявляється в досягненні стану фінансової рівноваги та максимізації чистого грошового потоку.

Основними завданнями управління грошовими потоками підприємств є формування достатнього обсягу грошових коштів відповідно до потреб реалізації господарської діяльності, забезпечення збалансованості обсягів грошових потоків та синхронності їх формування в часі.

Організація управління грошовими потоками – один із найважливіших сегментів роботи економічних служб, від ефективності якого залежать остаточні результати господарської діяльності підприємства.

Головними цілями управління грошовими потоками підприємств є забезпечення ефективного функціонування, що виявляється в досягненні стану фінансової рівноваги та максимізації чистого грошового потоку.

Основними завданнями управління грошовими потоками підприємств є формування достатнього обсягу грошових коштів відповідно до потреб реалізації господарської діяльності, забезпечення збалансованості обсягів грошових потоків та синхронності їх формування в часі [1, с. 297].

Основною метою аналізу грошових потоків є виявлення рівня достатності коштів, необхідних для нормального функціонування підприємства, визначення інтенсивності та ефективності їх використання; визначення джерел їх надходжень та напрямку витрачання для контролю за поточною ліквідністю та платоспроможністю підприємства; виявлення причин дефіциту (надлишку) грошових коштів; прогнозування витрачання та надходжень коштів для забезпечення поточної та перспективної діяльності [5, с. 164].

Процес управління грошовими потоками включає в себе аналіз руху грошових коштів за звітний період. В організаціях систематичний облік і контроль руху грошових коштів допомагає забезпечити їх стійкість, платоспроможність в теперішньому і в майбутніх періодах.

Для оцінки результатів діяльності організації важливе значення мають три показники:

- виручка (дохід) від реалізації продукції;
- прибуток;
- грошовий потік.

Основним внутрішнім джерелом самофінансування є виручка (дохід) від реалізації продукції, робіт, послуг. Вона є основним джерелом відшкодування коштів на виробництво і реалізацію продукції, утворення доходів і формування фінансових ресурсів. За ринкової економіки обсягу продажу і виручки приділяється особлива увага. Від величини виручки залежить не тільки внутрішньовиробниче відшкодування витрат і формування прибутку, а й своєчасність і повнота податкових платежів, погашення банківських кредитів, які впливають на рівень виплачених відсотків, що в кінцевому рахунку позначається на фінансовому результаті діяльності підприємства. [8, с. 108].

Одним з невід’ємних елементів управління грошовими потоками є планування, що дає змогу орієнтуватися на довгострокові результати, ефективніше контролювати свою фінансово-господарську діяльність. Для планування грошових потоків на підприємствах складається бюджет доходів і витрат на будь-який період (рік, півріччя, квартал, місяць, декада, п’ять днів). Бюджет складається з двох частин: дохідної (даних про надходження грошей) і витратної (даних про їх використання у зв’язку із здійсненням певного виду діяльності) [7, с. 512].

В економічній літературі для характеристики вхідних та вихідних грошових потоків часто використовують терміни „позитивний” та „негативний” грошові потоки. Позитивний грошовий потік (ПГП) характеризується сукупністю надходження грошових коштів на підприємстві за певний період часу, негативний грошовий потік (НГП) характеризується сукупністю використання грошових коштів на підприємстві за певний період часу. Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 4 “Звіт про рух грошових коштів” різниця між надходженням грошей та їх використанням утворює чистий грошовий потік (ЧГП).

Розрахунок чистого грошового потоку здійснюється за формулою (1):

$$\text{ЧГП} = \text{ПГП} - \text{НГП} \quad (1)$$

Формування бюджету грошових потоків забезпечує оперативне отримання в зручній для аналітика формі інформацію про джерела надходжень грошових коштів, ступінь залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування, достатність грошових коштів для майбутнього розвитку підприємства, причини розходжень фінансових результатів зафіксованих у “Звіті про фінансові результати” та обсягів грошових коштів, поданих у “Звіті про рух грошових коштів”, діяльність підрозділів підприємства [4, 150].

Отже грошові кошти є результатом операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства. Обсяг їх генерування в процесі операційної діяльності засвідчує визнання ринком товарів та послуг, що пропонуються підприємством. Гроші як результат інвестиційної діяльності, характеризують, з одного боку, отриманий поточний ефект їх збільшення у порівнянні з сумою, авансованою в інвестиційні проекти, а з іншого боку, обсяги іммобілізації грошової маси з інвестиційних проектів у зв’язку із їх закінченням або виходом із них. Грошові кошти як результат фінансової діяльності характеризують обсяги залучення підприємством грошей на фінансовому ринку.

Для ефективного управління грошовими потоками, у першу чергу необхідно домогтися збалансованості обсягів додатного і від’ємного потоків коштів, оскільки і дефіцит і надлишок грошових ресурсів негативно впливають на результати господарської діяльності.

Синхронізацію грошових потоків має бути спрямовано на усунення сезонних і циклічних розходжень як у формуванні позитивних, так і негативних грошових потоків, а також на оптимізацію середніх залишків готівки [7, с. 524].

Заключним етапом оптимізації є забезпечення умов максимізації чистого грошового потоку підприємства. Зростання якого забезпечує підвищення рівня самофінансування підприємства, знижує залежність від зовнішніх джерел фінансування.

Збільшення сум чистого грошового потоку можна забезпечити за рахунок таких заходів:

- зменшення суми постійних витрат підприємства;
- зниження рівня змінних витрат;
- проведення ефективної податкової політики;
- застосування методу прискореної амортизації;
- продаж не використовуваних видів основних засобів, нематеріальних активів і запасів;
- посилення претензійної роботи з метою повного і вчасного стягнення штрафних санкцій та дебіторської заборгованості [7, 526].

Для оперативного керування додатними і від’ємними грошовими потоками доцільно складати платіжний календар (план платежів точної дати), який дає можливість підприємству здійснювати оперативний контроль за надходженням і витратою коштів, вчасно фіксувати зміну фінансової ситуації і вчасно вживати коригувальних заходів для синхронізації додатного і від’ємного грошових потоків і забезпечення стабільної платоспроможності підприємства.

Висновки. Грошові потоки відіграють важливу роль у забезпеченні фінансово-господарської діяльності підприємств і потребують ґрунтовного дослідження та розроблення як теоретичного, так і прикладного інструментарію управління ними. Водночас, огляд наукових праць, присвячених питанням організації управління грошовими потоками дає підстави зробити висновок, що термінологічний апарат у цій сфері ще остаточно не сформовано.

Управління грошовими потоками є важливою складовою загальної економічної стратегії підприємства. Обрана відповідно до визначених цілей стратегія управління грошовими потоками втілюється в життя на рівні оперативного-тактичного управління. Основними його етапами є збір та оброблення первинної інформації, кількісний аналіз грошових потоків у попередньому періоді, оцінка чинників і ризиків управління ними та планування і контроль грошових потоків.

Отже, управління грошовими потоками підприємства це динамічний багатоплановий процес, що передбачає сотні можливих варіантів фінансово-господарських рішень, які коректуються відповідно до умов, що диктує підприємству ринкове середовище. Рішення та заходи із управління грошовими потоками, що розроблені та є ефективними для одного підприємства, можуть бути абсолютно недоцільними щодо їх реалізації – для іншого. І це природно. Адже саме багатоваріантність рішень та підходів, їх унікальність у кожній конкретній ситуації і повинні бути основою будь-якого управлінського процесу.

Джерела та література

1. Балабанов И.Т. Финансы и статистика, – М.: 2002. – 512с.
2. Бандурка О.М., Коробов М.Я., Орлов П.І., Петрова К.Я. Фінансова діяльність підприємства: Підручник. – К.:Либідь, 1998 р. – 312 с.
3. Бланк И.А. Управление оборотным капиталом/ И.А.Бланк. – К.: Ника-Центр, 2000. – 480 с.
4. Ковальов В.В. Финансы предприятий/ В.В.Ковалев, Вит.В.Ковалев. – М.: ООО «ВИТРЭМ»; 2002. – 352 с.
5. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: Монографія. – К.: КНЕУ, 2001. – 387с.
6. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: Підручник. – К.: КНЕУ. – 2000. – 307 с.
7. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. Посіб. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2005. – 662с. – (Вища освіта ХХІ століття).
8. Фінанси підприємств: Навчальний посібник / Поддєрьогін А.М., Буряк Л.Д., Нам Г.А. – К.: КНЕУ, 1998. - 368 с.
9. Яструбецька Л.С. Аналіз грошових потоків в системі управління підприємством // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Л. Українки. – 2005. – №1. – С. 352–357.

Ситак И.Л.**ЭКОНОМИКО-СОЦИАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ**

Путь развития экономики Украины с целью вхождения в международное экономическое содружество, вступления в ВТО и активизации процессов евроинтеграции предполагает целенаправленное управление развитием ее предприятий как социально экономических систем. В связи с этим проблему социально-экономического развития предприятий следует рассматривать как доминирующую компоненту деятельности предприятия.

Актуальность исследования по управлению промышленным предприятием и его социально-экономическим аспектам в новых условиях экономической реформы определяется прежде всего продолжающимся становлением рыночной экономики, что в свою очередь требует перестройки не только форм и методов хозяйствования, но и мышления всех категорий трудящихся, участвующих в процессе управления хозяйством. Значение этой проблемы выходит и в теоретическом, и в практическом аспектах на первый план не только потому, что свыше 70% всех трудящихся объединены в производственные коллективы, где создается примерно 90% национального дохода, но и достаточно сложным, неустойчивым положением производственных коллективов в нынешнем состоянии национальной экономики.

Вопросы оценки социальных аспектов развития предприятия в разной степени исследовались в работах И. Ансоффа, П. Друккера, М. Портера, М. Дорониной, А. Гальчинского, Ф. Котлера, А. Гринева, В. Гринева, С. Ильяшенко, А. Пушкаря, Т. Назарова. Однако следует отметить недостаточную разработанность комплексного подхода к оценке уровня социальных аспектов и их интегральной составляющей.

Современное крупное промышленное предприятие представляет собой сложную производственную социально-экономическую систему, которой присущи все характеристики системы: вход, выход, процесс, цель, обратная связь и т.д. Первое что следует отнести к социальным аспектам развития предприятия это то, как компания ведет себя в ежедневном бизнесе: платит достойные зарплаты, создает хорошие условия труда, предоставляет возможность учиться своим работникам, дает им социальное и медицинское страхование, платит налоги, ведет свой бизнес открыто и честно. Второе и не менее важное - занимается ли компания проблемами общества. Не во всех странах работодатели уделяют этому достойное внимание. Однако следует отметить что в Украине и во всем мире мировоззрение и отношение к этой проблеме меняется. С одной стороны, появилось больше информации о значении социальной ответственности, участие в улучшении жизни общества становится более значимым. С другой стороны - предприниматели стали понимать, что в благополучном обществе и экологически чистой среде они будут лучше развиваться и иметь больше возможности организовать обширную эффективную сбытовую сеть.

Можно выделить несколько ключевых признаков социального подхода:

- реализация внутренних программ предприятия социального характера;
- ориентация на незащищенные слои населения;
- пропаганда социальных проблем, повышение внимания к той или иной социальной проблеме;
- привлечение денежных средств на решение этой проблемы.

Для реализации такого подхода необходимо повышение результативности маркетинговой деятельности, обеспечение роста продаж и удовлетворенности потребителя путем привлечения его к участию в общественной деятельности.

Именно этой цели следует социально-ориентированный подход к ведению бизнеса, обеспечивающий решение социально значимых задач и создающий при этом новые возможности для развития предприятий. Максимальное удовлетворение запросов и представлений потребителей с учетом интересов общества – вот что на сегодняшний день создает потребительские предпочтения, особенно если предприятия выводят на рынок новый бренд, торговую марку. Результаты показывают, что вложения в социально-ответственную деятельность коммерчески прибыльны. Без дополнительных увеличений рекламного бюджета гарантирован рост продаж.